

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 13. janvārī¹

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 9. panta 1. punktu, 15. pantu un 28. panta 1. punkta b) apakšpunktu saistībā ar sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenes locekļiem, kuri pārvietojas Kopienā².

2. Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp Portugāles pilsoni Ž. F. da Silvu Martinšu [*da Silva Martins*] un *Bank Betriebskrankenkasse — Pflegekasse* (Slimokase — aprūpes apdrošināšanas fonds, turpmāk tekstā — “*BBKK*”) par pēdējās minētās atteikumu saglabāt viņa Vācijas aprūpes apdrošināšanu saskaņā ar brīvprātīgo tālākapdrošināšanu un pēc viņa atgriešanās Portugālē uz pastāvīgu dzīvi izmaksāt attiecīgo aprūpes pabalstu.

3. Minētajā lūgumā Tiesa ir aicināta izteikt savu viedokli jautājumā par šādas apdrošināšanas saglabāšanu, ja ieinteresētā persona

obligātā kārtā ir pievienojusies Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmai, taču saskaņā ar šo apdrošināšanu Portugālē negūst labumu no aprūpes riska nodrošinājuma. Tāpat Tiesa ir aicināta vēlreiz paust viedokli par iespēju pārnest šādu aprūpes pabalstu uz citu valsti, kas nav apdrošināšanas valsts.

4. Šajos secinājumos, ņemot vērā principus, kas noteikti Regulas Nr. 1408/71 9. panta 1. punktā un 15. panta 1. punktā, es norādu, ka, manuprāt, Ž. F. da Silva Martinšs var saglabāt savu Vācijas brīvprātīgo tālākapdrošināšanu arī tad, ja tajā pašā laikā viņš obligātā kārtā piedalās Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmā, jo šajā pēdējā minētajā sistēmā nav aprūpes riska nodrošinājuma. Turklāt, ņemot vērā 1998. gada 5. marta spriedumu lietā *Molenaar*³ un Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta b) apakšpunktu, es uzskatu, ka Ž. F. da Silvam Martinšam ir jābūt iespējai saskaņā ar Vācijas aprūpes apdrošināšanas

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — OV L 149, 2. lpp., ar grozījumiem, kas veikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 5. jūnija Regulu (ĒK) Nr. 1386/2001 (OV L 187, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Regula Nr. 1408/71”).

3 — C-160/96 (*Recueil*, I-843. lpp.).

brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmu arī turpmāk saņemt aprūpes pabalstu, par kuru viņš kopš 1995. gada 1. janvāra ir veicis regulāras iemaksas.

I — Eiropas Savienības tiesību normas

A — Vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes izdevumu segšana

5. Sanitārā un sociālā attīstība, kā arī kopējais dzīves ilguma palielinājums ir radījis situāciju, kurā aizvien vairāk gados vecāku cilvēku pamazām zaudē savu patstāvību un kļūst atkarīgi no citiem, veicot būtiskas ikdienas darbības (piecelties, iet, saģērbties, sakopties, paēst un arī rūpēties par sevi). Līdz šim aprūpes izdevumu segšanu parasti neformālā kārtā nodrošināja ģimenes locekļi.

6. Regulā Nr. 1408/71 nav īpašu noteikumu, kas piemērojami tādu pabalstu koordinēšanai, kuri sedz aprūpes risku. Aprūpējamo personu

izdevumu segšana 1971. gadā netika apspriesta un, cik man ir zināms, nevienā no dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmām šis risks netika segts. Šīs regulas grozīšanas procedūrā, kas prasa Eiropas Savienības Padomes vienprātību, nebija nepārprotami ņemts vērā, ka dažās dalībvalstīs ir ieviestas šīs jaunās sociālo pabalstu formas, kas neatbilst klasiskajām sociālā nodrošinājuma jomām, kuras ir ietvertas minētajā regulā. Ņemot vērā šo nepilnību, Eiropas Parlamentam ir bažas, ka praksē šos pabalstus nevarēs pārnest uz darba ņēmēja dzīvesvietas valsti⁴. Tāpat Eiropas Komisija savā 1997. gada 12. marta paziņojumā ar nosaukumu "Moderniser et améliorer la protection sociale dans l'Union européenne" ("Sociālās aizsardzības modernizēšana un uzlabošana Eiropas Savienībā")⁵ norādīja, ka pastāv risks, ka Regulā Nr. 1408/71 paredzētā koordinēšanas sistēma "drīzumā varētu novecot un zaudēt saikni ar panākto progresu", uzsverot, ka jaunie pabalstu veidi, piemēram, tie, kas paredzēti vecāka gadagājuma cilvēkiem, kuriem nepieciešama aprūpe, nav precīzi piemērojami šīs regulas juridiskajiem jēdzieniem, kuri pamatojas uz sociālā nodrošinājuma klasiskajām jomām⁶.

4 — Skat. "Les travailleurs frontaliers dans l'Union européenne" ("Pierobežas darba ņēmēji Eiropas Savienībā"), 1997. gada maijs, pieejams šādā interneta adresē: http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/default_en.htm

5 — Paziņojums pieejams šādā interneta adresē: http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/docs/com102_fr.pdf

6 — 2.5. punkts. Tā kā nav īpašu noteikumu, dažas dalībvalstis ir centušas novērst šīs nepilnības divpusējās konvencijās, nosakot prioritāros noteikumus gadījumā, ja tiesības uz aprūpes pabalstu pārklājas. Skat. it īpaši konvenciju par sociālo nodrošinājumu starp Francijas Republikas valdību un Luksemburgas Lielhercogistes valdību, kas stājās spēkā 2008. gada 1. septembrī. Aprūpes apdrošināšana ir minēta divos noteikumos, no kuriem viens ir par aprūpes stāvokļa atzīšanu, organizējot atbilstīgu sadarbību starp iestādēm un institūcijām (6. pants), un otrs ir par prioritāro noteikumu definēšanu gadījumā, ja tiesības uz aprūpes pabalstu pārklājas (7. pants).

7. Saņēmusi vairākus prejudiciālus jautājumus par Vācijas aprūpes pabalsta pārnesamību *Molenaar* lietā un par Austrijas kopšanas pabalsta pārnesamību *Jauch* lietā⁷, Tiesa paplašināja Regulas Nr. 1408/71 materiālās piemērojamības jomu līdz pabalstiem, kas sedz aprūpes risku, kvalificējot tos kā slimības pabalstus saskaņā ar šīs regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Tiesa uzskata, ka šāda veida pabalstu “galvenais mērķis ir papildināt veselības apdrošināšanas pabalstus, kurai tie turklāt ir piesaistīti organizatoriskajā līmenī, lai uzlabotu aprūpējamo personu dzīvi un veselības stāvokli”⁸.

8. Jāgaida, kad 2010. gada 1. maijā stāsies spēkā Regula (EK) Nr. 883/2004⁹, kur šis jautājums beidzot būs iekļauts īpašos noteikumus, atspoguļojot ne vien Tiesas judikatūru, bet arī visas aprūpes riska izdevumu segšanas īpatnības. Tomēr šajā lietā šī regula nav piemērojama, un jautājums, kuru mums uzdeva iesniedzējtiesa, ir jāvērtē, ņemot vērā vienīgi Regulas Nr. 1408/71 noteikumus.

7 — 2001. gada 8. marta spriedums lietā C-215/99 (*Recueil*, I-1901. lpp.).

8 — Skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Molenaar* (24. un 25. punkts) un *Jauch* (28. punkts). Visbeidzot šī judikatūra ir apstiprināta 2009. gada 16. jūlija spriedumā lietā C-208/07 *von Chamier-Glisczinski* (Krājums, I-6095. lpp., 40. punkts).

9 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 1. lpp., un precizējums OV L 200, 1. lpp.), ar grozījumiem, kas veikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regulu (EK) Nr. 988/2009 (OV L 284, 43. lpp.).

B — *Regulas Nr. 1408/71 attiecīgie noteikumi*

9. Regula Nr. 1408/71 ir pieņemta, piemērojot EKL 42. pantu, saskaņā ar kuru Padome “paredz tādus pasākumus sociālā nodrošinājuma jomā, kas vajadzīgi, lai īstenotu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību; šajā nolūkā tā izveido sistēmu, kas nodrošina to, ka migrējošiem darba ņēmējiem [...] maksā pabalstus personām, kas ir dalībvalstu iedzīvotāji”.

10. Kā norādīts Regulas Nr. 1408/71 preambulas otrajā un ceturtajā apsvērumā, tās mērķis ir nodrošināt darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām brīvu pārvietošanos Eiropas Savienībā, vienlaikus ievērojot valstu sociālā nodrošinājuma tiesību aktu īpatnības. Kā izriet no minētās regulas preambulas piektā, sestā un desmitā apsvēruma, tā atbalsta vienlīdzīgas attieksmes principu pret darba ņēmējiem dažādu dalībvalstu tiesību aktos un cenšas pēc iespējas efektīvāk nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visiem darba ņēmējiem, kas nodarbināti vienā dalībvalstī, kā arī nerādīt neizdevīgu situāciju darba ņēmējiem, kas izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties. Lai izvairītos no valstu piemēroto tiesību aktu pārklšanās un no tā izrietošajiem iespējamajiem sarežģījumiem, Regulas Nr. 1408/71 preambulas astotajā apsvērumā ir precizēts,

ka šīs regulas noteikumi ir vērsti uz to, lai interesētā persona būtu pakļauta tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai.

11. Šīs regulas vispārīgie noteikumi ir iekļauti I sadaļas 1.–12. pantā.

12. Saskaņā ar minētās regulas 2. panta 1. punktu tā attiecas uz “darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām, un uz studentiem, uz kuriem attiecas vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir kādas dalībvalsts pilsoņi”. Šajā gadījumā nav apstrīdēts, ka Ž. F. da Silvam Martinšam ir piemērojama Regulas Nr. 1408/71 personīgās piemērošanas joma, jo Tiesa atkārtoti ir lēmusi, ka jēdziens “darba ņēmējs” šīs regulas 2. panta 1. punkta izpratnē attiecas arī uz darba ņēmējiem, kuri ir pensijā¹⁰.

13. Saskaņā ar minētās regulas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu tā attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri ietekmē sociālā nodrošinājuma jautājumus, kas saistīti ar slimības un maternitātes pabalstiem. Šajā gadījumā nav apstrīdams arī tas, ka pabalsti, kas tika maksāti saskaņā ar Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmu, ir uzskatāmi par “slimības pabalstiem” minētā noteikuma izpratnē un, vēl jo vairāk, par slimības apdrošināšanas “naudas pabalstiem”, kas tostarp ir paredzēti

Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta, b) apakšpunktā¹¹.

14. Attiecībā uz iesaistīšanos brīvprātīgajā apdrošināšanā vai brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā, šīs regulas 9. panta 1. punktā ir noteikts šādi:

“Tādi jebkuras dalībvalsts tiesību akti, kas nosaka, ka brīvprātīgajā apdrošināšanā vai brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā var iesaistīties tikai personas, kas dzīvo konkrētajā valstī, neattiecas uz personām, kuras dzīvo citā dalībvalstī, ar noteikumu, ka kādu savas agrākās darba dzīves laiku viņas ir bijušas pakļautas pirmās valsts tiesību aktiem kā darbinieki vai pašnodarbinātas personas.”

15. Minētās regulas 12. pantā nav ļauts nedz piešķirt, nedz uzturēt spēkā tiesības uz vairākiem viena un tā paša veida pabalstiem par vienu un to pašu obligātās apdrošināšanas laika posmu, izņemot noteiktus izņēmumus, kuri pamata prāvai nav būtiski.

16. Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas noteikumi nosaka tiesību aktus, kas piemērojami darba ņēmējiem, kuri pārvietojas Kopienas teritorijā. Šie noteikumi ir minēti šīs regulas 13.–17. pantā.

10 — 1998. gada 5. marta spriedums lietā C-194/96 *Kulzer (Recueil, I-895. lpp., 24. un 26. punkts, kā arī minētā judikatūra)*.

11 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Molenaar* (36. punkts), apstiprināts arī iepriekš minētajos spriedumos lietās *Jauch* un *von Chamier-Glisczinski*.

17. Atbilstoši minētās regulas 13. panta 1. punktam personas, kurām ir piemērojama šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Attiecībā uz personām, kurām kādas dalībvalsts tiesību akti vairs nav piemērojami, tās saskaņā ar šī panta 2. punkta f) apakšpunktu ir pakļautas tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tās dzīvo.

brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmai, kuru tā ir izvēlējusies.

[..]”

18. Regulas Nr. 1408/71 15. pants ar virsrakstu “Noteikumi par brīvprātīgo apdrošināšanu un brīvprātīgo tālākapdrošināšanu” ir izteikts šādi:

19. Slimības pabalstu īpašie noteikumi, no kuriem izriet pabalsti, kas sedz aprūpes risku, ir norādīti Regulas Nr. 1408/71 III sadaļas 18.–36. pantā.

“1. Regulas 13. līdz 14.d pants neattiecas uz brīvprātīgo apdrošināšanu un brīvprātīgo tālākapdrošināšanu, ja vien nav tā, kad dalībvalstī vienā no 4. pantā minētajām jomām pastāv tikai brīvprātīgas apdrošināšanas sistēma.

20. Attiecībā uz pensionāriem, kuriem ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, koordinēšanas noteikumi, kas paredz slimības pabalstus, ir iekļauti šīs regulas 27. un 28. pantā. Šajos noteikumos ir iekļauta “kolīziju norma”, kas ļauj noteikt, piemēram, iestādi, kas ir atbildīga par pabalsta piešķiršanu, kā arī piemērojamos tiesību aktus tiem pensionāriem, kuriem ir tiesības saņemt dubultu pensiju.

2. Ja, piemērojot divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktus, pārklājas apdrošināšana:

— saskaņā ar obligātās apdrošināšanas sistēmu un vienu vai vairākām brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmām attiecīgā persona ir pakļauta vienīgi obligātās apdrošināšanas sistēmai;

21. Minētās regulas 27. pantā ir paredzēts gadījums, kurā tiesības uz pabalstiem pastāv dzīvesvietas dalībvalstī. Tā redakcija ir šāda:

— saskaņā ar divām vai vairākām brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmām attiecīgā persona var pievienoties vienīgi tai

“Pensionārs, kuram ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, no kurām viena ir tā dalībvalsts, kurā viņš dzīvo, un kam ir tiesības uz pabalstiem saskaņā ar šīs pēdējās minētās dalībvalsts

tiesību aktiem, attiecīgā gadījumā, ņemot vērā 18. panta un VI pielikuma noteikumus, kopā ar saviem ģimenes locekļiem saņem šādus pabalstus no dzīvesvietas institūcijas un uz šīs institūcijas rēķina tā, it kā viņš būtu tāds pensionārs, kura pensija ir maksājama vienīgi saskaņā ar pēdējās šē minētās dalībvalsts tiesību aktiem.”

b) naudas pabalstus attiecīgā gadījumā nodrošina tā kompetentā institūcija [iestāde], kas noteikta 2. punktā saskaņā ar tiesību aktiem, ko tā piemēro. Vienojoties kompetentajai institūcijai [iestādei] un dzīvesvietas institūcijai [iestādei], pēdējā šē minētā institūcija [iestāde] tomēr var nodrošināt šādus pabalstus pirmās šē minētās institūcijas [iestādes] vārdā saskaņā ar kompetentās valsts tiesību aktiem.”

22. Savukārt Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts gadījums, kurā dzīvesvietas dalībvalstī nepastāv tiesības uz naudas pabalstiem. Šis noteikums ir formulēts šādi:

II — Vācijas tiesību akti

“Pensionārs, kuram ir tiesības saņemt pensiju vai pensijas saskaņā ar vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem un kuram nav tiesību uz pabalstiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā viņš dzīvo, tomēr saņem šādus viņam un viņa ģimenes locekļiem paredzētus pabalstus, ciktāl, attiecīgā gadījumā ņemot vērā 18. pantu un VI pielikumu, viņam būtu uz to tiesības saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem vai vismaz vienas no to dalībvalstu tiesību aktiem, kas ir kompetentas attiecībā uz pensijām, ja viņš dzīvotu tādā valstī. Pabalstus piešķir, ņemot vērā šādus nosacījumus:

A — Aprūpes pabalsts

23. Vācijā aprūpes apdrošināšana, sākot ar 1995. gada 1. janvāri, tika izveidota ar likumu par sociālo apdrošināšanu pret aprūpes risku (*Pflegeversicherungsgesetz*), kas ir iekļauts Sociālā nodrošinājuma kodeksa XI grāmatā (*Sozialgesetzbuch*, turpmāk tekstā — “*SGB XI*”).

[..]

24. Šīs apdrošināšanas mērķis ir segt izdevumus, kuri radušies tāpēc, ka apdrošinātās personas ir aprūpējamas, t.i., viņām pastāvīgi un lielā mērā ir nepieciešama citu cilvēku palīdzība, lai veiktu ikdienišķas lietas (ķermeņa

higiēna, uzturs, pārvietošanās, dzīvojamās telpas uzkopšana utt.). Šī sistēma paredz dažāda veida intervences pasākumus par labu aprūpējamām personām, it īpaši pabalstus natūrā (“Pflegesachleistung”), kuri ir noteikti *SGB XI* 36. pantā un kurus prasītājs varēja izmantot pirms atgriešanās Portugālē, kā arī aprūpes pabalstu par personas aprūpi (“Pflegegeld”, turpmāk tekstā — “aprūpes pabalsts”), kurš ir noteikts *SGB XI* 37. pantā¹² un kuru Ž. F. da Silvam Martinšam pārskaitīja, sākot ar 2002. gada 1. janvāri.

25. Aprūpējamās personas var saņemt ikmēneša aprūpes pabalstu, ja viņas pašas patstāvīgi ir maksājušas par sev nepieciešamajiem ārstēšanas un palīdzības pakalpojumiem. Pabalsta saņēmējs var izlietot pabalstu pēc saviem ieskatiem un tāpat arī apmaksāt pakalpojumus, kurus nesedz aprūpes apdrošināšana vai ko sniedz pakalpojumu sniedzēji, kas nav saistīti ar sociālā nodrošinājuma sistēmu.

26. Aprūpes nepieciešamību vērtē veselības apdrošināšanas medicīniskais dienests, kas, pamatojoties uz četriem rādītājiem (personiskā higiēna, ēšana, pārvietošanās un palīdzība mājas uzkopšanā), ir izveidojis trīs aprūpes kategorijas. Aprūpes pabalsta summa

ir atkarīga no aprūpes pakāpes. Pamata lietas faktu norises laikā šī summa bija EUR 205 mēnesī I kategorijai, t.i., personām, kurām vismaz vienu reizi dienā ir vajadzīga palīdzība ķermeņa apkopšanai, kā arī lai paēstu un pārvietotos.

27. Ikvienai personai, kurai ir brīvprātīgā vai obligātā veselības apdrošināšana, ir jāveic iemaksas aprūpes apdrošināšanas sistēmā¹³. Kā Vācijas valdība norādīja tiesas sēdē, tiesības saņemt aprūpes pabalstu ir atkarīgas no minimālā apdrošināšanas stāža esamības, kas agrāk bija pieci gadi un tagad ir divi gadi. Ja šis nosacījums ir izpildīts, pabalsta summa nemainās atkarībā no iemaksu ilguma.

B — Nosacījumi par brīvprātīgās tālākapdrošināšanas saglabāšanu

28. *SGB XI* 26. pantā, kura teksts ir iekļauts Vācijas valdības apsvērumos, ir paredzēts šādi:

12 — Pastāv arī cita veida intervences pasākumi, piemēram, kombinētie pabalsti (“Kombinationsleistung”), kuri ir noteikti *SGB XI* 38. pantā, kā arī pilnīga aprūpe aprūpes namā (“vollstationäre Pflege”), kas ir noteikta *SGB XI* 43. pantā.

13 — Šo iemaksu 1,95% apmērā, sākot ar 2010. gada 1. janvāri, vienādās daļās veic apdrošinātā persona un darba devējs.

“(1) Personas, kas vairs nav pakļautas obligātās apdrošināšanas sistēmai saskaņā ar 20. pantu vai 21. pantu un kuras ir bijušas apdrošinātas vismaz 24 mēnešus piecu gadu laikā vai arī divpadsmit mēnešus pirms dalības beigām, var saglabāt dalību aprūpes apdrošināšanas sistēmā saskaņā ar tālākapdrošināšanu, izņemot gadījumus, kad tās ir pakļautas obligātās apdrošināšanas sistēmai saskaņā ar 23. panta 1. punktu [..]. Pieprasījums ir jāiesniedz kompetentajam aprūpes apdrošināšanas fondam trīs mēnešu laikā pēc dalības beigām [..].”

(2) Personas, kuras vairs nav pakļautas obligātās apdrošināšanas sistēmai tādēļ, ka maina savu dzīvesvietu vai ilgstoši uzturas ārzemēs, var pieprasīt dalību tālākapdrošināšanas sistēmā.”

C — *Nosacījumi par tiesībām saglabāt pabalsta izmaksu*

29. *SGB XI* 34. panta 1. punkta 1. apakšpunktā¹⁴ ir paredzēts, ka tiesības uz pabalstu tiek atceltas:

— tik ilgi, kamēr apdrošinātā persona atrodas ārzemēs. Pagaidu uzturēšanās ārzemēs, kas var ilgt līdz sešām nedēļām viena gada laikā, gadījumā aprūpes pabalsts

ir jāsaglabā saskaņā ar noteikumiem, kas paredzēti *SGB XI* 37. pantā vai *pro rata* saskaņā ar 38. pantu;

— ja apdrošinātā persona, pamatojoties uz federālā likuma par labklājību (*Bundesversorgungsgesetz*) 35. pantu vai saskaņā ar likumiem, ko piemēro pēc analogijas ar šo federālo likumu, saņem ar aprūpi saistītas kompensācijas, kuras izmaksā saskaņā ar likumā noteikto nelaimes gadījumu apdrošināšanas sistēmu vai arī valsts pārraudzītie fondi saskaņā ar obligāto atbalstu nelaimes gadījumos. Tas pats attiecas uz tiem gadījumiem, kad līdzīgus pabalstus izmaksā no ārvalstīm vai starpvaldību vai pārnacionāla iestāde.

III — Faktiskie apstākļi

30. Ž. F. da Silva Martinšs, kuram šobrīd ir 75 gadi, pirms darba un apmešanās uz dzīvi Vācijā strādāja Portugālē. Tādēļ viņš veica iemaksas Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā, sākot no tās izveides 1995. gada 1. janvārī.

14 — 1994. gada 26. maija likuma (*BGBL*1994 I, 1014. lpp.) 1. panta 34. punkts versijā, kas ir spēkā, sākot ar 2009. gada 1. oktobri.

31. Sākot ar 1996. gada septembri, Ž. F. da Silva Martinšs saņēma vecuma pensiju aptuveni EUR 700 apmērā. Kā šādas pensijas saņēmējs, viņš pievienojās *Krankenversicherung der Rentner* (Pensionāru veselības apdrošināšanas fonds) obligātās apdrošināšanas aprūpes apdrošināšanas sistēmai¹⁵. Sākot ar 2000. gada maiju, Ž. F. da Silva Martinšs saņēma arī Portugāles valsts iestāžu izmaksāto pensiju aptuveni EUR 150 apmērā.

32. Sākot ar 2001. gada augustu, *BBKK* Ž. F. da Silvam Martinšam piešķīra I pakāpes aprūpes pabalstu natūrā. Pēc tam, saistībā ar uzturēšanos Portugālē no 2001. gada decembra, kas sākotnēji tika definēta kā islaicīga [uzturēšanās], *BBKK* viņam no 2002. gada 1. janvāra piešķīra aprūpes pabalstu EUR 205 apmērā un to maksāja līdz 2002. gada 31. decembrim.

33. Tiklīdz *BBKK* uzzināja, ka Ž. F. da Silva Martinšs ir paziņojis, ka, sākot ar 2002. gada 31. jūliju, ir pavisam atstājis Vāciju, tā ar 2003. gada 5. februāra lēmumu anulēja viņa dalību [aprūpes apdrošināšanas sistēmā] no 2002. gada 31. jūlija un ar savu 2003. gada 12. februāra lēmumu pieprasīja viņam atmaksāt aprūpes pabalstus EUR 1 025 apmērā, kas izmaksāti laikā no 2002. gada augusta līdz

decembrim. Ar 2004. gada 4. februāra lēmumu *BBKK* noraidīja Ž. F. da Silvam Martinša iebildumu kā nepamatotu.

34. *Sozialgericht Frankfurt am Main* (Frankfurtes pie Mainas Sociālo lietu tiesa) apmierināja pret šo lēmumu celto prasību. Atceļot apstrīdētos lēmumus, tā konstatēja, ka saskaņā ar brīvprātīgo tālākapdrošināšanu Ž. F. da Silva Martinšs joprojām bija *BBKK* dalībnieks un ka tai attiecīgi vajadzēja turpināt viņam piešķirt aprūpes pabalstu pēc 2003. gada 1. janvāra. Ar 2007. gada 13. septembra spriedumu *Hessisches Landessozialgericht* [Hesenes federālās zemes Sociālo lietu tiesa] noraidīja *BBKK* iesniegto apelācijas sūdzību par aprūpes pabalstu atmaksāšanu. Savukārt šī tiesa grozīja *Sozialgericht Frankfurt am Main* spriedumu pārēja daļā un noraidīja Ž. F. da Silvam Martinša prasību, pamatojoties uz to, ka dalība brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā saskaņā ar *SGB XI* 26. panta 1. punktu ir izslēgta, jo saņemtais pieprasījums netika iesniegts noteiktajā termiņā.

35. Ž. F. da Silva Martinšs iesniedza kasācijas (*Revision*) prasību *Bundessozialgericht* (Federālā sociālo lietu tiesa), atsaucoties uz EKL 18., 39. un 42. panta neievērošanu, kā arī Regulas Nr. 1408/71 19., 27. un 28. panta pārkāpumu. Viņš norāda, ka aprūpes apdrošināšanas pabalstiem ir jābūt pārnesamiem uz citu dalībvalsti, it īpaši tādēļ, ka šo pabalstu

15 — Iesniedzējtiesa atsaucas uz *SGB XI* 20. panta 1. punkta otrā teikuma 11. punktu saistībā ar Sociālā nodrošinājuma kodeksa V sējuma 5. panta 1. punkta 11. apakšpunktu.

nodrošinājums tika segts ar viņa paša iemakšām un ka viņa izcelsmes dalībvalstī, proti, Portugālē, nav līdzīgu pabalstu.

2. punktā, šķietami iebilst pret šādas dalības saglabāšanu. Turklāt tā norāda, ka saskaņā ar *SGB XI* 34. panta 1. punkta 1. apakšpunktu tiesības uz aprūpes pabalstu ir atceltas uz to laika posmu, kamēr labuma guvējs ilgstoši atrodas ārzemēs.

IV — Prejudiciālais jautājums

36. Kasācijas (*Revision*) prasība ir par Ž. F. da Silvas Martinša dalības saglabāšanu Vācijas aprūpes apdrošināšanas brīvprātīgajā tālākapdrošināšanas sistēmā, sākot ar 2002. gada 1. augustu, kā arī par aprūpes pabalsta izmaksu pēc 2003. gada 1. janvāra¹⁶.

37. Iesniedzējtiesa uzsver, ka atbilstoši *SGB XI* 26. pantam Ž. F. da Silvam Martinšam vajadzēja būt tiesībām saglabāt savu Vācijas aprūpes apdrošināšanu brīvprātīgās tālākapdrošināšanas veidā arī pēc 2002. gada 31. jūlija, lai gan sakarā ar pilnīgu aizbraukšanu no Vācijas viņš tiek izslēgts no obligātās apdrošināšanas sistēmas Vācijas veselības apdrošināšanas fondā. Tomēr tā norāda, ka tiesību kolīziju normas, kas paredzētas Regulā Nr. 1408/71, it īpaši šīs regulas 15. panta

38. Tādēļ iesniedzējtiesa uzskata, ka šīs lietas atrisinājums ir atkarīgs no EKL 39. un 42. panta, kā arī Regulas Nr. 1408/71 27. un/ vai 28. panta interpretācijas.

39. Ja šī lieta ir jāizskata, ņemot vērā šīs regulas 28. pantu, iesniedzējtiesa vaicā, vai šis noteikums nav interpretējams kā tāds, kas ļauj prasītājam Portugālē saņemt Vācijas aprūpes pabalstu. Tā norāda, ka Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēma neparedz aprūpes pabalstus. Turklāt tā uzskata, ka Ž. F. da Silva Martinšs ir ieguvis tiesības uz Vācijas aprūpes pabalstu, pamatojoties uz iemakšām, kuras viņš ir veicis kopš 1995. gada. Visbeidzot tā uzsver, ka spriedumi, kurus Tiesa pieņēma iepriekš minētajās lietās *Molenaar* un *Jauch*, būtu pretrunā tam, ka tiesības uz šā pabalsta saņemšanu saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem ir atkarīgas no tā, vai aprūpējamās personas dzīvesvieta atrodas šajā valstī.

16 — Iesniedzējtiesa uzskata, ka prasītāja dalības anulēšana Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā atbilstīgi obligātajai apdrošināšanai saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 12. panta 1. punkta pirmo teikumu un 13. panta 2. punkta f) apakšpunktu nav apstrīdama tādēļ, ka Ž. F. da Silva Martinšs pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Portugālē.

40. Savukārt, ja šī lieta ir jāizskata, ņemot vērā Regulas Nr. 1408/71 27. pantu, tad iesniedzējtiesa uzskata, ka ir pietiekami, ka prasītājs vispārējā veidā saņem Portugāles

veselības apdrošināšanas pabalstus. Iesniedzējtiesa vaicā, vai, kā to norāda *BBKK*, šis noteikums ir jāinterpretē kā tāds, kas neļauj Ž. F. da Silvam Martinšam saņemt Vācijas aprūpes pabalstu un viņš var pieprasīt vienīgi tos pabalstus, kurus paredz Portugāles tiesību akti. Tā uzskata, ka šāda pieeja būtu pārmērīga, jo tā migrējošam darba ņēmējam atņemtu tiesības [gūt labumu], ko viņš ir finansējis ar savām iemaksām, kas būtu pretrunā EKL 42. panta mērķim. Turklāt tā veicinātu atšķirīgu attieksmi starp personu, kas saņem vienu pensiju un var pārņest Vācijas aprūpes pabalstu, un personu — kā Ž. F. da Silva Martinšs —, kas saņem divas pensijas.

41. *Bundessozialgericht* nolēma atlikt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

“Vai tas, ka bijušais darba ņēmējs, kurš saņem vienlaikus gan izcelsmes valsts, gan bijušās nodarbinātības valsts vecuma pensijas un saistībā ar aprūpes nepieciešamības stāvokli bijušajā nodarbinātības valstī ir ieguvis tiesības uz aprūpes pabalstu, pēc atgriešanās izcelsmes valstī zaudē šīs tiesības, atbilst Eiropas Kopienas primāro un/vai atvasināto tiesību normām par brīvu pārvietošanos un migrējošo darba ņēmēju sociālo nodrošinājumu (tostarp [EKL] 39. un [EKL] 42. pantam, kā arī Regulas Nr. 1408/71 27. un 28. pantam)?”

42. Gan rakstveida, gan mutvārdu apsvērumus iesniedza gan pamata prāvas dalībnieki, gan Čehijas Republikas, Vācijas, Portugāles un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija.

V — Mana analīze

43. Pamata tiesvedība attiecas uz tiesību saglabāšanu uz aprūpes pabalstu, ko ieguvis bijušais migrējošais darba ņēmējs, piedaloties Vācijas aprūpes apdrošināšanas obligātās apdrošināšanas sistēmā.

44. Būtībā jautājums ir par to, vai EKL 39. un 42. pants, kas attiecas uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, kā arī Regulas Nr. 1408/71 27. un 28. pants ir jāinterpretē tā, ka tie ir pret šo tiesību saglabāšanu Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā brīvprātīgās tālākapdrošināšanas veidā tādēļ, ka ieinteresētā persona, kas pārcēlās uz dzīvi Portugālē un saņem šīs valsts pensiju, kopš tā brīža piedalās Portugāles sociālā nodrošinājuma obligātajā apdrošināšanas sistēmā.

45. Atbilde uz šo jautājumu vispirms ir atkarīga no tā, vai Portugāles sociālā nodrošinājuma

sistēma paredz efektīvu izdevumu segšanu tādās aprūpes situācijās, kas līdzīgas tai, kādā atrodas Ž. F. da Silva Martinšs.

46. No dažiem apstākļiem, ar kuriem ir iepazīstināta Tiesa, izriet, ka pensionāri, invalīdi vai apgādnieku zaudējušie, kuriem ir nepieciešama aprūpe, Portugālē var saņemt pensijas piemaksu atkarībā no aprūpes nepieciešamības pakāpes. Manis veiktā Portugāles tiesību aktu analīze liecina, ka ar Dekrētlukumu Nr. 265/99¹⁷ no 1999. gada 1. augusta ir ieviesta piemaksa par aprūpi ("complemento por dependência"). Saskaņā ar Dekrētlukuma Nr. 265/99 1. panta 2. punktu un 2. pantu šī piemaksa ir naudas pabalsts, kuru var piešķirt vecuma, invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensijas saņēmējiem, kuriem ir nepieciešama aprūpe.

47. Šo aprūpes nepieciešamību novērtē medicīniskā komisija, kas ir izveidota sociālā nodrošinājuma darba nespējas pārbaudes

sistēmas ietvaros. Saskaņā ar šā dekrētlukuma 7. panta 1. punkta a) apakšpunktu piemaksas par aprūpi summu nosaka atkarībā no vienas vai otras no abām aprūpes nepieciešamības pakāpēm, kas ir attiecināma uz ieinteresētajām personām un veido procentuālo daļu no sociālās pensijas, kura nav saistīta ar [veiktajām] iemaksām un kuras lielumu nosaka ar likumu. Pirmā pakāpe attiecas uz personām, kuras nespēj patstāvīgi izpildīt ikdienas dzīves darbības. Piemaksas par aprūpi summa ir noteikta 50% apmērā no sociālās pensijas summas. Otrā pakāpe attiecas uz personām, kas atrodas smagākā stāvoklī nekā pirmajā pakāpē esošie, ir guļoši vai ar smagu demenci. Šajā gadījumā piemaksas par aprūpi summa ir noteikta 90% apmērā no sociālās pensijas summas. Šo piemaksu izmaksā katru mēnesi, un saskaņā ar minētā dekrētlukuma 8. pantu kompetentās iestādes veic papildu maksājumu jūlijā un decembrī. Lai saņemtu šo piemaksu, šķiet, nav noteikts ne minimālais apdrošināšanas stāžs, ne vecuma ierobežojums¹⁸.

17 — 1999. gada 14. jūlija Dekrētlukums (1999. gada 14. jūlija *Diário da República* I, A sērija, Nr. 162, 4397. lpp.) ar grozījumiem, kas veikti ar 2000. gada 30. novembra Dekrētlukumu Nr. 309-A/2000 (2000. gada 30. novembra *Diário da República* I, A sērija, Nr. 277, 6906-2. lpp.; turpmāk tekstā — "Dekrētlukums Nr. 265/99"). Skat. arī Portugāles sociālā nodrošinājuma interneta vietnes (*Segurança social*) (<http://www2.seg-social.pt/>), it īpaši sadaļu, kas veltīta piemaksai par aprūpi, *Missoc* (Eiropas Komisija — Nodarbinātība, sociālās lietas un iespēju vienlīdzība), kas ir savstarpējās informācijas apmaiņas sistēma sociālās aizsardzības jomā, kuru isteno Eiropas Savienība un kuras rīcībā ir pilnīgi un atjaunoti dati par valsts sociālās aizsardzības sistēmu.

18 — Piemēram, 2010. gada 1. janvārī sociālās pensijas, kas nav atkarīga no veiktajām iemaksām, summa bija noteikta EUR 189,52 apmērā. Piemaksas par aprūpi summa, ko maksāja personai, kas atbilda aprūpes nepieciešamības pirmajai pakāpei, pēc maniem aprēķiniem bija EUR 94,77 un tā, ko piešķīra personām, kas atbilst aprūpes nepieciešamības otrai pakāpei, EUR 170,58 apmērā. Saskaņā ar Sociālā nodrošinājuma un nodarbinātības ministrijas 2002. gada 28. oktobra rīkojuma Nr. 1514/2002 20. un 14. pantu 2003. gadā sociālās pensijas, kas nav atkarīga no veiktajām iemaksām, summa bija noteikta EUR 143,80 apmērā. Skat. interneta vietni <http://www.isp.pt/winlib/cgi/winlibimg.exe?key=&doc=12704&img=1246>. Ja vien es neklūdos, 2003. gada 1. janvārī piemaksa par aprūpi palielinājās par EUR 71,90 un par EUR 129,42 personām, kas atbilst attiecīgi aprūpes nepieciešamības pirmajai un otrajai pakāpei.

48. Tomēr savā lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu valsts tiesa norāda, ka Ž. F. da Silva Martinšs Portugālē nesaņem aprūpes pabalstu. Tā atklāj, ka sociālā nodrošinājuma sistēma neparedz šādu pabalstu, palīdzība personām, kam nepieciešams atbalsts, lielākoties tiek sniegta kā pabalsti natūrā sociālās palīdzības ietvaros vai veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros (izvietošana stacionārā). Savos rakstveida apsvērumos Portugāles valdība uz šiem noteikumiem neatsaucās. Tā norāda, ka Portugālē nepastāv īpaši pabalsti ne naudā, ne natūrā, kas sedz aprūpes risku, ko tā apstiprināja atbildē uz jautājumu, kuru Tiesa tai uzdeva tiesas sēdes laikā.

49. Tādējādi es nezinu, kāda Portugālē ir aprūpes riska izdevumu segšanas būtība un mērogs. Turklāt nav zināms, vai Ž. F. da Silva Martinšs Portugāles tiesību aktu izpratnē ir tiesīgs saņemt šādus pabalstus. Visbeidzot, neviens fakts tiesas dokumentos nenorāda, ka ieinteresētā persona būtu pieprasījusi piemaksu par aprūpi saskaņā ar Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmu vai saņemtu natūrā tos pabalstus, ko īsumā ir aprakstījuši iesniedzējtiesa.

50. Šādos apstākļos un tiktāl, ciktāl valsts tiesnesis ir vienīgā kompetentā persona, kas

var novērtēt pamata tiesvedības faktus¹⁹, es prejudiciālo jautājumu analizēju, izmantojot pieņēmumu, uz kura pamatojas *Bundessozialgericht*, kā arī Portugāles valdība, saskaņā ar kuru Ž. F. da Silva Martinšs šobrīd Portugāles sociālā nodrošinājuma sistēmas ietvaros nesaņem aprūpes riska apdrošināšanu.

51. Šis pieņēmums vispirms mums ļauj noteikt, kura no divām valstīm — Vācijas Federatīvā Republika vai Portugāles Republika — principā ir kompetenta uzņemties atbildību par Ž. F. da Silvas Martinša aprūpes risku.

52. Šajā ziņā un kā to norāda iesniedzējtiesa, ir jāatsaucas uz koordinēšanas normām, kas ir paredzētas Regulas Nr. 1408/71 27. un 28. pantā. Šajos noteikumos ir īpaši paredzēta tādu personu situācija, kuras saņem tām pienākošās pensijas saskaņā ar vairāku dalībvalstu tiesību aktiem. Tie ļauj noteikt, kuras no šīm divām dalībvalstīm ir kompetentas maksāt slimības pabalstus.

53. Šajā gadījumā es uzskatu, ka šis vērtējums ir jāveic, ņemot vērā normas, kas ir noteiktas Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta

19 — 2010. gada 3. jūnija spriedums lietā C-484/08 *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (Krājums, I-4785. lpp., 18. punkts un tajā minētā judikatūra).

b) apakšpunktā, un tas ir pretēji tam, ko norāda *BBKK*, kā arī Čehijas Republikas un Vācijas valdības.

54. Ņemot vērā man pieejamo informāciju, manuprāt, Regulas Nr. 1408/71 27. pants šajā tiesvedībā nav piemērojams. Šajā noteikumā ir skaidri paredzēta situācija, kurā personai, kam ir tiesības saņemt pensiju saskaņā ar divu dalībvalstu tiesību aktiem, no kurām viena ir dalībvalsts, kuras teritorijā tā dzīvo, ir tiesības uz slimības pabalstiem saskaņā ar šīs pēdējās minētās dalībvalsts tiesību aktiem. Ja arī Ž. F. da Silva Martinšs šobrīd Portugālē izmanto "tiesības uz slimības pabalstiem", jo viņš ir apdrošināts pret veselības apdrošināšanas jomas klasiskajiem riskiem, saskaņā ar man pieejamo informāciju tas tomēr nenozīmē, ka viņš ir apdrošināts pret īpašo aprūpes risku, jo minētajā sistēmā, šķiet, nav paredzēta šādu izdevumu segšana. Tādēļ man ir grūti uzskatīt, ka ieinteresētā persona savā dzīvesvietas valstī izmanto tiesības uz minētajiem pabalstiem Regulas Nr. 1408/71 27. panta izpratnē.

55. Savukārt šīs regulas 28. panta 1. punkta b) apakšpunkts attiecas uz gadījumu, kad dzīvesvietas valstī nav tiesību uz pabalstiem. Saskaņā ar šo noteikumu, ja persona, kurai ir tiesības saņemt pensiju atbilstoši divu

vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, dzīvo dalībvalstī, kurā tai nav tiesību saņemt pabalstus, tā tomēr saņem naudas pabalstus, kurus tai izmaksā viena no dalībvalstīm, kas tai maksā pensiju, ciktāl tai ir tādas tiesības saskaņā ar vienas no šo valstu tiesību aktiem. Šajā gadījumā ir skaidrs, ka Ž. F. da Silva Martinšs atbilst attiecīgajiem Vācijas tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem, kas ļauj viņam saņemt aprūpes pabalstu, jo *BBKK* viņam izmaksāja šo pabalstu kopš 2001. gada decembra. Šā iemesla dēļ un atbilstoši koordinēšanas normām, kas ir iekļautas minētās regulas 28. panta 1. punkta b) apakšpunktā, es domāju, ka Ž. F. da Silvam Martinšam principā ir tiesības saņemt šā pabalsta maksājumus Portugālē, jo šajā valstī viņš šādu pabalstu nesaņem.

56. Nosakot šādu principu, tagad ir jāvērtē vai, kā to apgalvo valsts tiesa, tiesību kolīziju normas, kas ir noteiktas Regulas Nr. 1408/71 15. panta 2. punktā, tomēr pieļauj, ka Ž. F. da Silva Martinšs saglabā savu dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanā brīvprātīgās tālākapdrošināšanas veidā, kopš viņš ir pievienojies Portugāles sociālā nodrošinājuma obligātās apdrošināšanas sistēmai²⁰.

20 — No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka *SGB XI* 26. pantā ir piedāvāts personām, kuras Vācijā ir pārtraukušas jebkādu profesionālo darbību un kuras dzīvo citā dalībvalstī, iespēju palikt apdrošinātām brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmā tajās jomās, kurās tās vairs nav apdrošinātas obligātā kārtā.

57. Es tā neuzskatu, ņemot vērā principus, kas noteikti šīs regulas 9. panta 1. punktā un 15. panta 1. punktā.

58. Patiešām, saskaņā ar minētās regulas preambulas astoto apsvērumu būtībā mērķis ir, lai ieinteresētās personas būtu pakļautas vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai, tādējādi izvairoties no valstu piemērojamo tiesību aktu pārklāšanās un it īpaši no iespējamajiem sarežģījumiem. Šis princips ir ietverts Regulas Nr. 1408/71 13. panta 1. punktā, kas nosaka, ka persona, kurai ir piemērojama šī regula, ir pakļauta tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem²¹.

59. Tomēr minētās regulas 9. panta 1. punktā un 15. panta 1. punktā ir noteikts izņēmums attiecībā uz iesaistīšanos brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas sistēmā.

60. Regulas Nr. 1408/71 9. pants ir iekļauts I sadaļā ar nosaukumu “Vispārīgie noteikumi”. Panta nosaukums ir “Pievienošanās brīvprātīgajai apdrošināšanai vai brīvprātīgajai tālākapdrošināšanai”. Šis pants ir piemērojams šai tiesvedībai tādēļ, ka tas attiecas uz visa veida brīvprātīgajām apdrošināšanām²², piemēram,

brīvprātīgo tālākapdrošināšanu, kas paredzēta *SGB XI* 26. panta 2. punktā.

61. Regulas Nr. 1408/71 9. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalsts tiesību aktu noteikumi, kas paredz, ka brīvprātīgajā apdrošināšanā vai brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā var iesaistīties tikai personas, kas dzīvo šajā valstī, neattiecas uz personām, kas dzīvo citā dalībvalstī, ar noteikumu, ka šīs personas agrāk ir bijušas pakļautas pirmās valsts tiesību aktiem kā darbinieki vai pašnodarbinātas personas. Izlasot šo noteikumu, ir skaidrs, ka tāds darba ņēmējs, kāds ir Ž. F. da Silva Martinšs, kurš savas profesionālās darbības laikā ir bijis pakļauts vienas dalībvalsts tiesību aktiem, var pieprasīt iespēju iesaistīties šīs valsts brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā, lai gan šajā brīdī viņš ir pakļauts citas dalībvalsts tiesību aktiem.

62. Es uzskatu, ka šo principu apstiprina Regulas Nr. 1408/71 15. panta 1. punktā noteiktais. Šis noteikums ir iekļauts II sadaļā ar nosaukumu “Piemērojamo tiesību aktu noteikšana”. Panta virsraksts ir “Noteikumi par brīvprātīgo apdrošināšanu un brīvprātīgo tālākapdrošināšanu”.

63. Saskaņā ar minēto noteikumu “13. [pants], [kas nosaka principu, saskaņā ar kuru uz darba ņēmēju attiecas tikai vienas dalībvalsts tiesību akti, neattiecas] uz

21 — Skat. 2008. gada 20. maija spriedumu lietā C-352/06 *Bosmann* (Krajums, I-3827. lpp., 16. punkts un tajā minētā judikatūra).

22 — 1989. gada 18. maija spriedums lietā 368/87 *Hartmann Troiani* (*Recueil*, 1333. lpp., 12. punkts un tajā minētā judikatūra).

brīvprātīgo apdrošināšanu vai brīvprātīgo tālākapdrošināšanu”, ņemot vērā vienu izņēmumu, kas, manuprāt, neattiecas uz pamata tiesvedību. Lasot Regulas Nr. 1408/71 15. panta 1. punktu, ir skaidrs, ka darbaņēmējs, kurš obligātā kārtā ir pakļauts savas nodarbinātības valsts vai dzīvesvietas valsts sociālā nodrošinājuma tiesību aktiem, var būt pakļauts arī citas dalībvalsts tiesību aktiem attiecībā uz savu brīvprātīgo apdrošināšanu vai brīvprātīgo tālākapdrošināšanu.

un otru brīvprātīgā kārtā, tādā veidā pārklājoties viena veida pabalstiem. Šajā gadījumā, ja ir zināms, ka Ž. F. da Silva Martinšs Portugāles obligātās apdrošināšanas sistēmas ietvaros nav apdrošināts pret aprūpes risku, no šādiem sarežģījumiem var izvairīties. Brīvprātīgā kārtā iesaistoties Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā, viņš tikai gūst papildu labumu attiecībā uz risku, pret kuru Portugālē viņš tajā pašā laikā nav apdrošināts.

64. Patiešām, valsts tiesa savā lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu atsaucas uz šīs regulas 15. panta 2. punktu. Es atgādinu, ka šajā noteikumā ir paredzēts, ka gadījumā, ja dalībvalstu tiesību aktu piemērošana rada obligātās apdrošināšanas un brīvprātīgās apdrošināšanas vai brīvprātīgās tālākapdrošināšanas pārklāšanos, ieinteresētajai personai ir jāpiemēro vienīgi obligātās apdrošināšanas sistēma. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šis noteikums būtu uzskatāms par tādu, kas nepieļauj ieinteresētās personas brīvprātīgu iesaistīšanos Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā.

66. Tādēļ es uzskatu, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 9. panta 1. punktā un 15. panta 1. punktā noteiktajiem principiem Ž. F. da Silva Martinšs tādos apstākļos, kādi ir pamata prāvā, būtībā var saglabāt savu dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā brīvprātīgā kārtā, lai arī viņš tajā pašā laika periodā obligātā kārtā piedalās Portugāles sociālās apdrošināšanas sistēmā.

65. Es nepiekrītu šīm bažām, jo, manuprāt, Regulas Nr. 1408/71 15. panta 2. punkts šajā lietā nav piemērojams. Es uzskatu, ka šis noteikums, lasot to kopā ar tās pašas regulas preambulas astoto apsvērumu un 12. pantu, paredzēts, lai izvairītos no tā, ka vienai personai par vienu un to pašu risku būtu jāveic iemaksas divas reizes, divās dažādās sociālā nodrošinājuma sistēmās, vienu obligātā kārtā

67. Šai dalībai, kuras minimālā iemaksa 2010. gadā palielinājās līdz EUR 16,61²³, vajadzēja nodrošināt ieinteresētajai personai aprūpes pabalsta izmaksu. Tomēr iesniedzējtiesa uzdod jautājumu par iespēju šādu pabalstu pārnest uz Portugāli, ņemot vērā to, ka saskaņā ar *SGB XI* 34. panta 1. punkta

23 — Norādījumi, kurus Vācijas valdība sniedza savu rakstisko apsvērumu 13. punktā.

1. apakšpunktu izmaksas ir atceļamas uz to laika posmu, kad to saņēmējs ilgstoši uzturas ārzemēs.

68. Vācijas valdība atzīst, ka arī tad, ja viņš formāli ir izpildījis nosacījumus, lai būtu apdrošināts brīvprātīgā kārtā saskaņā ar *SGB XI* 26. panta 2. punktu, Ž. F. da Silva Martinšs nevar saņemt šā pabalsta izmaksu Portugālē. Šis nosacījums ļautu saglabāt vienīgi dalību sociālā nodrošinājuma sistēmā, tādējādi ļaujot personām, kas īslaicīgi uzturas ārzemēs, izpildīt nosacījumu par apdrošināšanas stāžu, kas noteikts *SGB XI* 33. panta 2. punktā. Turklāt, atbildot uz jautājumu, kuru Tiesa tai uzdeva tiesas sēdes laikā, Vācijas valdība norādīja, ka *SGB XI* 26. panta 2. punkta piemērojamību ierobežo teritoriālais princips, jo Vācijas Federatīvā Republika ir vienīgā valsts, kurā ir iespējams saņemt šādu pabalstu. Tādējādi Vācijas valdība atsauca uz *SGB XI* 34. panta 1. punkta 1. apakšpunktu, kurā ir skaidri noteikts, ka tiesības uz pabalstu atceļ uz tik ilgu laiku, kamēr apdrošinātā persona uzturas ārzemēs.

69. Šis pēdējais nosacījums ir jālasa, ņemot vērā iepriekš minēto spriedumu lietā *Molenaar* un interpretāciju, kuru Tiesa šajā

gadījumā piemēroja Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta b) apakšpunktam²⁴.

70. Lietā, kurā pieņēma šo spriedumu, runa bija par situāciju, kurā laulātie Molenāri [*Molenaar*] strādāja Vācijā, vienlaikus dzīvojot Francijā. Viņi abi brīvprātīgā kārtā piedalījās Vācijas veselības apdrošināšanas sistēmā un no tiem, tāpat kā no Ž. F. da Silvas Martinša, sākot ar 1995. gada 1. janvāri, iekasēja iemaksas par aprūpes pabalstu. Taču kompetentais sociālā nodrošinājuma fonds viņus informēja, ka saskaņā ar *SGB XI* 34. panta 1. punkta 1. apakšpunktu viņi nevarēs pretendēt uz aprūpes apdrošināšanas pabalstiem tādēļ, ka viņi dzīvo Francijā.

71. Savā spriedumā Tiesa lēma, ka ar šādu noteikumu, kurš aizliedz aprūpes apdrošināšanas naudas pabalsta izmaksu dalībvalstī, kurā dzīvo migrējošais darba ņēmējs, attiecībā uz tādas pensijas saņēmējiem, kas izriet no citas dalībvalsts tiesību aktiem, nevis tās, kurā viņš dzīvo, netiek ievērots Regulas Nr. 1408/71 28. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

72. Kā jau es norādīju, šajā noteikumā ir paredzēts, ka persona, kura saņem vecuma pensijas, kas viņai pienākas saskaņā ar divu vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem un kas atbilst

24 — Minēts 39. un 44. punktā.

vienas no šo valstu tiesību aktos noteiktajām prasībām, lai saņemtu naudas pabalstus, var saņemt minēto pabalstu maksājumu tajā dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, un tas ir arī tajā gadījumā, ja pēdējās minētās valsts tiesību akti neparedz šāda veida pabalstus. Šajā gadījumā naudas pabalstus izmaksā valsts kompetentā iestāde saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti šīs valsts tiesību aktos. Šos pabalstus var izmaksāt arī dzīvesvietas valsts iestāde kompetentās valsts vārdā un saskaņā ar tās tiesību aktiem.

73. Kā izriet no iepriekš minētā sprieduma lietā *Molenaar*, Vācijas aprūpes pabalsta izmaksa nevar būt atkarīga no apdrošinātās personas dzīvesvietas apdrošināšanas valsts teritorijā. Tai ir jābūt pārnesamai uz saņēmēja dzīvesvietas dalībvalsti. Tā kā Ž. F. da Silva Martinšs kopš 2002. gada 1. janvāra saņem *SGB XI* 37. pantā paredzēto aprūpes pabalstu, attiecīgi nekas viņam neliedz saņemt šo pabalstu arī pēc tam, kad viņš ir pavisam pārcēlies uz Portugāli. Tāpēc nešķiet, ka šāda pārnesamas iespējama radītu īpašas praktiskas grūtības, jo Vācijas iestādes ir pieļāvušas šāda pabalsta izmaksu Portugālē islaicīgās uzturēšanās laikā no 2002. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 31. decembrim.

74. Ņemot vērā šo faktu kopumu, es uzskatu, ka Ž. F. da Silva Martinšs tādējādi var saglabāt savu dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā brīvprātīgā kārtā saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 9. panta 1. punktu un 15. panta 1. punktu un saņemt aprūpes pabalstu saskaņā ar minēto apdrošināšanu atbilstoši šīs regulas 28. panta 1. punkta b) apakšpunktam.

75. Šāds secinājums šķiet pamatots, ņemot vērā, ka Eiropas Savienības likumdevējs plāno turpināt darbības šajā jautājumā.

76. Atgādinu, ka Regulas Nr. 1408/71 nosacījumi ir jāinterpretē, ņemot vērā EKL 39. un 42. panta mērķus. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru migrējošo darba ņēmēju tiesības uz brīvu pārvietošanos paredz, ka viņi neatrodas neizdevīgākā situācijā, salīdzinot ar tiem, kuri strādā tikai vienā dalībvalstī²⁵. Regula Nr. 1408/71 ir vērstā uz to, lai neradītu neizdevīgāku situāciju tiem, kuri paplašina savu darbību ārpus vienas dalībvalsts teritorijas, un to, lai nodrošinātu iegūto vai iegūstamo tiesību un priekšrocību saglabāšanu. Tiesa uzskata, ka tiesību uz brīvu pārvietošanos

25 — 2009. gada 1. oktobra spriedums lietā C-3/08 *Leyman* (Krājums, I-9085. lpp., 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

īstenošana nedrīkst novest pie tā, ka sociālās iemaksas tiek veiktas, nesaņemot pretī labumu²⁶. Tas nozīmē, ka migrējošiem darba ņēmējiem nav jācieš no sociālā nodrošinājuma, kuru tiem nodrošina kādas dalībvalsts tiesību akti, pabalstu summas samazinājuma, kā arī tiem nevar atņemt ieguvumus no šiem pabalstiem, it īpaši tad, ja šīs izmaksas veido viņu pašu veiktās iemaksas²⁷.

izvēles plašuma un iespējamības veidā²⁸. Ja daudzas no šīm personām izlemj atgriezties savā izcelsmes valstī, lai būtu savu ģimenes locekļu tuvumā un saņemtu viņu atbalstu, to pārvietošanos, papildus viņu nespējai un reizēm viņu situācijas nedrošībai, nedrīkst apdraudēt tādu tiesību zaudējums, kuras viņi likumīgi ieguva savas profesionālās darbības laikā.

77. Attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem, kuri ir aprūpējami, es uzskatu, ka šo mērķu ievērošana ir īpaši nozīmīga. Kā tas šobrīd ir noteikts Eiropas Savienības Pamatiesību hartas 25. pantā, vecāka gadagājuma cilvēkiem ir tiesības uz cienīgu un neatkarīgu dzīvi. Šīs neatkarības ievērošanai tiem, kuri zaudē savu patstāvību, manuprāt, ir jāizpaužas viņu dzīvesveida un sniegtās aprūpes

78. Ņemot vērā šos mērķus, es tādējādi nevaru pieņemt tēzi, saskaņā ar kuru Ž. F. da Silva Martinšs nevar ne saglabāt savu dalību Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā, ne saņemt aprūpes pabalsta izmaksu Portugālē.

26 — Šajā ziņā skat. 2010. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-16/09 *Schwenmer* (Krājums, I-9717. lpp.), kurā Tiesa skaidri norādīja, ka "Eiropas Savienības normas attiecībā uz valstu sociālā nodrošinājuma tiesību aktu koordināciju, it īpaši, ņemot vērā to pamata mērķus, izņemot skaidrus izņēmumus atbilstoši šiem mērķiem, nav piemērojamas tā, lai atņemtu migrējošiem darba ņēmējiem [...] ieguvumu no pabalstiem, kas piešķirti saskaņā ar vienas dalībvalsts tiesību aktiem" (58. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī 2010. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-345/09 *van Delft* u.c. (Krājums, I-9879. lpp., 101. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Bosmann* (29. punkts un tajā minētā judikatūra).

79. Pirmkārt, tas radītu situāciju, kurā ieinteresētā persona ir veikusi iemaksas, negūstot pretī labumu. Ž. F. da Silva Martinšs bija veicis iemaksas Vācijas aprūpes apdrošināšanas sistēmā kopš 1995. gada 1. janvāra, līdz, sākot ar 2001. gada augustu, varēja saņemt pirmo

28 — Šajā ziņā skat. Kessler F., "Les normes du Conseil de l'Europe et la législation française sur la dépendance", no: *Le vieillissement comme processus*, žurnāla *Revue française des Affaires sociales* īpašais izdevums, 1997. gada oktobris, 215., 222. lpp.

aprūpes izdevumu segšanas pabalstu (pabalstu natūrā), un tiesības uz pabalstu, pirmkārt, bija atkarīgas no tā, vai ir ievērots piecu gadu minimālais apdrošināšanas stāžs.

šo pabalstu, ne uz citu līdzīgu kompensāciju Portugālē, tādā veidā viņam liedzot nepieciešamo izdevumu segšanu.

80. Otrkārt, tas Ž. F. da Silvam Martinšam radīja neizdevīgāku situāciju nekā darba ņēmējam, kuram ir vajadzīga aprūpe, bet kurš nav izmantojis tiesības uz brīvu pārvietošanos. No lēmuma uzdot prejudiciālo jautājumu izriet, ka persona, kas savu profesionālo karjeru īstenojusi Vācijā un kas saņem vienīgi Vācijas pensiju, paliek piesaistīta Vācijas obligātās apdrošināšanas aprūpes apdrošināšanas sistēmai un saņem attiecīgo aprūpes pabalstu arī tad, ja ir pametusi savu valsti²⁹. Iesniedzējtiesa precizē, ka viņu uzskata par tādu, kurš joprojām dzīvo šajā valstī. Veicot profesionālo darbību Portugālē, lai arī cik minimālu, Ž. F. da Silvam Martinšam nebija tiesību ne uz

81. Ir skaidrs, ka šāds iznākums varētu viņu mudināt, ja ne pat piespiest, palikt Vācijā, tādā veidā ierobežojot viņa tiesības uz brīvu pārvietošanos, padarot viņu vēl vairāk atkarīgu no aprūpes.

82. Ņemot vērā visus šos apstākļus, es uzskatu, ka EKL 39. un 42. pants, kā arī Regulas Nr. 1408/71 9. panta 1. punkts un 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē tā, ka migrējošais bijušais darba ņēmējs, kurš obligātā kārtā piedalās savas dzīvesvietas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, gadījumā, ja šī apdrošināšana nesedz aprūpes risku, var vienlaikus saglabāt savu dalību brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā bijušās nodarbinātības dalībvalsts organizētajā aprūpes apdrošināšanas sistēmā. Atbilstīgi iepriekš minētajam spriedumam lietā *Molenaar*, kā arī šīs regulas 28. panta 1. punkta b) apakšpunktam, aprūpes pabalsts, kuru izmaksā saskaņā ar šo brīvprātīgo tālākapdrošināšanu, ir jānodrošina ieinteresētajai personai viņas dzīvesvietas dalībvalstī.

29 — Šī situācija ir diezgan līdzīga tai, kurā ir pieņemts iepriekš minētais spriedums lietā *Jauch*. Šajā lietā Vācijas pilsonis Jauhs, kurš vienmēr ir dzīvojis Vācijā, savu profesionālo karjeru bija īstenojis Austrijā. Tādēļ viņš saņēma Austrijas iestāžu piešķirto pensiju un nesāņēma pensiju Vācijā. Šajā spriedumā Tiesa lēma, ka Jauhnam aprūpes nepieciešamības situācijā bija jāsaņem Austrijas aprūpes pabalsta izmaksa Vācijā.

VI — Secinājumi

83. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Bundessozialgericht* uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

- “1) EKL 39. pants un EKL 42. pants, kā arī Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EKK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbaņēmējiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, ar grozījumiem, kas veikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 5. jūnija Regulu (EK) Nr. 1386/2001, 9. panta 1. punkts un 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka migrējošais bijušais darbaņēmējs, kurš obligātā kārtā piedalās savas dzīvesvietas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā, gadījumā, ja šī apdrošināšana nesedz aprūpes risku, vienlaikus var saglabāt savu dalību brīvprātīgajā tālākapdrošināšanā bijušās nodarbinātības dalībvalsts organizētajā aprūpes apdrošināšanas sistēmā;

- 2) atbilstoši 1998. gada 5. marta spriedumam lietā C-160/96 *Molenaar*, kā arī Regulas Nr. 1408/71, ar grozījumiem, kas veikti ar Regulu Nr. 1386/2001, 28. panta 1. punkta b) apakšpunktam, aprūpes pabalsts, kuru maksā saskaņā ar brīvprātīgo tālākapdrošināšanu, ir jānodrošina ieinteresētajai personai tās dzīvesvietas dalībvalstī.”